

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Кафедра психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін факультету забезпечення оперативно-службової діяльності

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВОК 05.1 «ОСНОВИ АНАТОМІЇ ТА ФІЗІОЛОГІЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ ЛЮДИНИ»
ОПП «Психологія»**

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

Форма навчання: денна

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Основи анатомії та фізіології нервової системи людини» є вибірковою для професійної підготовки за ОПП «Психологія». Вивчається протягом 1-го семестру на кафедрі психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у курсантів системи знань про біологічну природу людини, природне походження її психічних процесів та психологічних здібностей, розуміння біогенетичної детермінованості індивідуальних психофізіологічних якостей людини та її поведінки; ознайомлення курсантів з механізмами функціонування центральної нервової системи; формування у курсантів на засадах аналізу сучасних анатомічних і фізіологічних концепцій наукових знань про особливості функціонування центральної нервової системи з метою розуміння психологічних явищ, прогнозування розвитку психологічних процесів і станів.

Завдання навчальної дисципліни закріплені у нормативно-правових документах Адміністрації ДПСУ, Концепції національного виховання молоді та ін., їх зміст передбачає формування у курсантів наукового світогляду та переконань, які б сприяли системному підходу в діяльності щодо аналізу психологічних процесів, явищ та індивідуально-психічних властивостей людини; вироблення у курсантів практичних вмінь та навичок використання знань анатомії нервової системи в подальшій професійній діяльності психолога, а загалом – формування всебічно-гармонійної розвиненої особистості, захисника своєї Вітчизни, фахівця своєї справи.

Курсант, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен:

знати:

- будову і функції клітини, основні положення клітинної теорії;
- молекулярно-генетичний, клітинний та популяційний рівні організації живих організмів;
- структурно-функціональну організацію спадкового матеріалу на генному, хромосомному і геномному рівнях;
- роль біологічних мембран у забезпеченні міжклітинних взаємодій;
- механізми мембранного транспорту та сигналізації в нормі і патологічних станах;
- причини і механізми виникнення спадкової мінливості і їх роль у формуванні спадкової патології людини і вроджених вад розвитку;
- основні ознаки спадкової патології людини;
- основні терміни та поняття молекулярної біології і генетики.
- системи органів організму людини та нейроендокринні механізми їх регуляції;

- мікроструктурну організацію нервової тканини і будову нервових клітин;
- анатомічну будову і розвиток головного і спинного мозку;
- будову і топографію сірої і білої речовини; функціональне значення нервових центрів.

вміти:

- застосовувати знання генетичних закономірностей при розгляді питань походження і еволюціонування виду *Homo sapiens*;
- давати аргументоване пояснення поширенню тих чи інших ознак в популяції людини;
- складати генеалогічні дерева і аналізувати по них характер успадкування того чи іншої ознаки в ряду поколінь;
- володіти знаннями спрямованими на підвищення психологічних ресурсів й адаптаційних можливостей людини, використовуючи знання біології.
- порівнювати, аналізувати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між окремими біологічними явищами, формулювати висновки;
- користуватися поняттями, що розкривають сутність предмета анатомії й еволюції нервової системи;
- розрізняти на малюнках, схемах основні частини і структури нервової системи людини;
- описувати основні функції кожного відділу центральної та периферійної нервової системи;
- описувати функціональні взаємодії різних нервових структур;
- характеризувати нервову систему як субстрат формування загальних психічних явищ;
- пояснювати механізми інтегративної діяльності організму.
- знаходити на анатомічних моделях і зображеннях анатомічних препаратів деталі будови органів чуттів.;
- застосовувати здобуті знання у практичній діяльності.

ознайомитись:

- вищими інтегративними функціями центральної нервової системи та механізмами вищої нервової діяльності;
- індивідуальним розвитком нервової системи людини.

ВИКЛАДАЧ:

Відповідно до форми А-4.03.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Повна загальна середня освіта.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Навчальні аудиторії, мультимедійний проектор, екран, ноутбук, навчальна література з навчальної дисципліни, модульне середовище кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін.

Програмне забезпечення: модульне середовище академії – <https://10.241.24.43/course/index.php?categoryid=23>.

ТРИВАЛІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ КУРСУ

Курс	Семестр	Кількість кредитів ECTS	Кількість годин																Форми підсумкового контролю						
			Загальна	Усього аудиторних занять	Аудиторна робота										Індивідуальна робота						Самостійна робота	Екзамен	Диференційований залік	Залік	
					лекції	групові заняття	групові вправи	практичні заняття	лабораторні заняття	семінари	рольові ігри	контрольна робота	індивідуальні заняття	*модульний контроль	підсумковий контроль	Усього	реферат	конспект з теми	переклад текстів	розрахункове завдання					курсова робота
за денною формою навчання																									
I	I	4	120	60	18			22		16				4	30	30						30		+	
Усього за дисципліну		4	120	60	18			22		16				4	30	30						30		+	

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ КУРСАНТАМИ

Шифр	Компетентність	Методи контролю
Загальні компетентності		
ЗК-2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	МК2.1; МК2.2; МК2.5; МК2.6; МК3.1; МК3.3; МК4.1; МК4.4.
ЗК-11	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	МК2.1; МК2.2; МК2.5; МК2.6; МК3.1; МК3.3; МК4.1; МК4.4.
Фахові компетентності спеціальності		
ФК-1	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.	МК1.1; МК1.4; МК2.3; МК2.4; МК2.5; МК2.6; МК2.7; МК3.2; МК3.3; МК4.1.
ФК-3	Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.	МК1.1; МК1.4; МК2.3; МК2.4; МК2.5; МК2.6; МК2.7; МК3.2; МК3.3; МК4.1.
ФК-11	Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	МК1.1; МК1.4; МК2.3; МК2.4; МК2.5; МК2.6; МК2.7; МК3.2; МК3.3; МК4.1.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ КУРСАНТАМИ

Шифр	Програмні результати навчання	Методи навчання	Оцінювання
ПРН-1	Визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	МН1.1; МН1.3; МН2.2; МН3.1; МН3.2; МН3.5; МН4.2; МН4.4	МК1.2; МК1.4; МК2.2; МК2.3; МК2.5; МК2.6; МК2.7; МК3.3; МК4.1; МК4.4.
ПРН-2	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	МН1.1; МН1.3; МН2.2; МН3.1; МН3.2; МН3.5; МН4.2; МН4.4	МК1.2; МК1.4; МК2.2; МК2.3; МК2.5; МК2.6; МК2.7; МК3.3; МК4.1; МК4.4.
ПРН-3	Здійснювати пошук інформації з різних джерел для вирішення професійних завдань за допомогою	МН1.1; МН1.3; МН2.2; МН3.1; МН3.2; МН3.5;	МК1.2; МК1.4; МК2.2; МК2.3; МК2.5; МК2.6; МК2.7; МК3.3; МК4.1; МК4.4.

Шифр	Програмні результати навчання	Методи навчання	Оцінювання
	державної та іноземної мов, в т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.	МН4.2; МН4.4	
ПРН-15	Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	МН1.1; МН1.3; МН2.2; МН3.1; МН3.2; МН3.5; МН4.2; МН4.4	МК1.2; МК1.4; МК2.2; МК2.3; МК2.5; МК2.6; МК2.7; МК3.3; МК4.1; МК4.4.
ПРН-18	Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного та оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.	МН1.1; МН1.3; МН2.2; МН3.1; МН3.2; МН3.5; МН4.2; МН4.4	МК1.2; МК1.4; МК2.2; МК2.3; МК2.5; МК2.6; МК2.7; МК3.3; МК4.1; МК4.4.

6	Спадковість і мінливість організмів	10	Л2	Сз2	Пз6													
7	Філогенез центральної нервової системи	6	Л2	Сз2	Пз2													
8	Структурно-функціональна організація спинного мозку людини	10	Л2	Сз2	Пз6													
9	Будова, функції та еволюція головного мозку людини	8	Л2	Сз2	Пз4													
Диференційний залік				Дз4														4
Всього		60															Всього	60

Умовні скорочення:

Лекція - Л

Практичне заняття - Пз

Семінарське заняття - Сз

Диференційований залік - Дз

Заняття, що обов'язкове для оцінювання - 2/2Сз(2)

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми та навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
1 курс (1 семестр)					
1			4	Біологія як наука. Загальна характеристика життя	
	1	лекція	2	<u>Біологія як наука про живі системи</u> 1. Предмет біології. Біосоціальна природа людини. 2. Визначення життя. Головні етапи виникнення і розвитку життя. 3. Концепції та гіпотези виникнення життя.	[1.1] с. 31-40; [1.3] с. 4-25.
		самостійна робота	2	1. Коротка історія розвитку біології. 2. Методи біології. 3. Завдання біологічної науки. 4. Походження життя: гіпотези панспермії і абіогенного походження життя. 5. Головні етапи виникнення і розвитку життя	[1.1] с. 8-40; [1.3] с. 24-43.
2			10	Клітина як елементарна біологічна система. Структурно-функціональна організація спадкового матеріалу	
	1	лекція	2	<u>Клітина як елементарна структурно-функціональна одиниця живого</u> 1. Про- та еукаріоти. Будова еукаріотів. 2. Клітинна теорія. 3. Спеціалізація та інтеграція клітин багатоклітинних організмів.	[1.1] с. 41-62; [1.4] с. 13-25.
	2	семінар	2	<u>Клітинна теорія. Організація спадкового матеріалу і його рівні</u> 1. Типи клітинної організації. Основні клітинні структури. 2. Клітинна теорія. Спеціалізація та інтеграція клітин багатоклітинних організмів.	[1.1] с. 50-70; [1.4] с. 23-29.

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми та навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
		самостійна робота	4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Цитологія – наука про клітину, її засновники. 2. Вклад українських вчених в цитологію. 3. Будова рослинної клітини. Пластиди. 4. Будова тваринної клітини. 5. Органели спеціального значення. Включення. 6. Ферменти. Властивості ферментів. 7. Транспорт через плазматичну мембрану 8. Репарація як механізм підтримання генетичного гомеостазу. 9. Види репарації. 10. Гіпотези реплікації ДНК. Експерименти Мезелсона і Сталя 	[2.2] с. 59-96.
		індивід. робота	2	Написання рефератів за заданою тематикою	[2.1] с. 111-125
3			12	Генний, хромосомний та геномний рівень організації спадкового матеріалу	
	1	лекція	2	<u>Спадковий апарат еукаріотичних клітин та його функціонування на молекулярному рівні</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. Організація потоку біологічної інформації у клітині. 2. Нуклеїнові кислоти – ДНК і РНК. Реплікація ДНК. 3. Генетичний код, його основні властивості. 4. Будова гена. Поняття про геном. 	[1.1] с. 71-79; [1.3] с. 45-58.
	2	семінар	2	<u>Характеристика спадкового матеріалу людини</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нуклеїнові кислоти – ДНК і РНК. Реплікація ДНК. 2. Генетичний код, його основні властивості. 3. Геном, каріотип як видові характеристики. 	[1.1] с. 71-79; [1.3] с. 45-58.
	3	практичне	2	<u>Спадковий матеріал людини</u> <ol style="list-style-type: none"> 1. Генні мутації і їх класифікація. Причини генних мутацій. Механізми виникнення генних мутацій. 2. Роль РНК в процесі реалізації спадкової інформації. 	[1.4] с. 42-50; [1.3] с. 59-62.

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми та навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
		індивід. робота	4	Написання рефератів за заданою тематикою	[2.2] с. 96-103.
		самостійна робота	2	1. Структура ДНК. 2. Структура РНК.	[2.2] с. 56-69; [1.3] с. 45-58.
4			12	Розмноження організмів. Генотипові та середовищні чинники формування фенотипу. Біологія розвитку. Гомеостаз	
	1	лекція	2	<u>Життєвий цикл клітин. Поділ клітин</u> 1. Структура, типи і властивості метафазних хромосом. 2. Поняття про каріотип: гомологічні хромосоми, автосоми, статеві хромосоми. 3. Клітинний цикл та його періоди – інтерфаза і мітоз. 4. Мейоз, його біологічна роль.	[1.1] с. 80-86; [1.3] с. 59-64.
	2	семінар	2	<u>Значення генотипових і середовищних чинників у формуванні фенотипу</u> 1. Способи та форми розмноження організмів. 2. Поняття про каріотип: гомологічні хромосоми, автосоми, статеві хромосоми. 3. Основні онтогенетичні процеси: зростання, статеве дозрівання, репродукція, старіння.	[1.1] с. 80-86; [1.3] с. 59-64.
	3	практичне	2	<u>Біологія розвитку людини та гомеостаз.</u> 1. Визначення особливостей безстатевого та статевого розмноження. 2. Визначення та характеристика стадій ембріонального розвитку людини. 3. Визначення причин вроджених вад розвитку людини.	[1.2] с. 42-49; [1.3] с. 64-67.

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми та навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
		самостійна робота	2	<ol style="list-style-type: none"> Стать організму. Первинні та вторинні статеві ознаки. Роль генотипу і середовища в розвитку ознак статі. Значення середовищних і генотипових факторів у формуванні зміненого фенотипу людини. Запліднення – початковий етап розвитку нового організму. Фази запліднення. Старіння як закономірний етап онтогенезу. Смерть як біологічне явище. Мозаїчний і регуляційний розвиток. Ембріональна регуляція. Детермінація частин зародка, що розвивається. Аномалії і вади розвитку. 	[1.1] с. 80-86; [1.2] с. 42-49.
		індивід. робота	4	Написання рефератів за заданою тематикою.	[1.1] с. 80-86; [2.2] с. 120-126.
5			12	Генотип і фенотип людини. Групи крові	
	1	лекція	2	<u>Генотип і фенотип людини. Методи вивчення спадковості</u> <ol style="list-style-type: none"> Генотип людини як цілісна система генів організму. Фенотип людини. Закономірності успадкування ознак за Г. Менделем. Методи вивчення спадковості людини. 	[1.1] с. 86-89; [1.3] с. 68-71.
	2	семінар	2	<u>Генетика груп крові</u> <ol style="list-style-type: none"> Еритроцитарні антигенні системи. Успадкування різних груп крові. Інші антигенні системи. 	[1.1] с. 95-99; [1.3] с. 71-73.
		самостійна робота	4	<ol style="list-style-type: none"> Морфогенез як багаторівневий динамічний процес. Середовищні фактори, що регулюють розвиток на ранніх етапах онтогенезу. Критичні періоди в онтогенезі людини. Закономірності успадкування ознак. 	[2.4] с. 59-63; [1.2] с. 58-65.
		індивід. робота	4	Написання рефератів за заданою тематикою.	[2.1] с. 59-63; [1.2] с. 58-65; [2.1] с. 94-101.

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми та навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
6			18	Спадковість і мінливість організмів.	
	1	лекція	2	<u>Спадковість і мінливість організмів та їх значення</u> 1. Спадковість і мінливість організмів. 2. Модифікаційна мінливість організмів. Норма реакції. 3. Мутаційна мінливість, види мутацій і її роль у патології людини. 4. Мутагени та їх різновиди. 5. Спадкові хвороби: класифікація та їх суть і значення.	[1.1] с. 102-106; [1.3] с. 74-78.
	2	семінар	2	<u>Спадковість і мінливість організмів та їх значення</u> 1. Модифікаційна мінливість організмів. Норма реакції. 2. Мутаційна мінливість, види мутацій і її роль у патології людини. 3. Мутагени та їх різновиди. 4. Класифікація та значення спадкових хвороб.	[1.1] с. 102-106; [1.3] с. 74-78.
	3	практичне	6	Хмельницька обласна лікарня, паталогоанатомічний центр <u>Спадкові хвороби</u> 1. Загальний огляд патологій при спадкових хворобах. 2. Основні ураження при патологіях.	[2.1] с. 125-132.
		самостійна робота	4	1. Основні ураження при патології. 2. Спадкові хвороби і їх прояви.	[2.1] с. 125-132; [2.3] с. 198-207.
		індивід. робота	4	Написання рефератів за заданою тематикою.	[2.1] с. 125-132; [2.3] с. 198-207.
7			14	Філогенез центральної нервової системи	
	1	лекція	2	<u>Анатомія центральної нервової системи: основні поняття та типи</u> 1. Будова і функції нервової системи. 2. Функціонування синаптичних утворів. 3. Гуморальна регуляція. Залози внутрішньої секреції.	[1.1] с. 110-118; [1.3] с. 78-83;
	2	семінар	2	<u>Види нервових систем, їх еволюція</u> 1. Сітчаста, вузлова та трубчаста нервова система. 2. Еволюція довгастого, заднього, проміжного і кінцевого мозку.	[1.1] с. 110-118; [1.3] с. 78-83.

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми та навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
	3	практичне	2	<u>Еволюція нервової системи</u> 1. Відмінні риси мозку людини від мозку приматів. 2. Еволюція центральної нервової системи.	[1.2] с. 70-74; [1.3] с. 78-83.
		самостійна робота	4	1. Специфічні морфологічні відмінності мозку людини. 2. Нервова і гуморальна регуляція функцій в організмі. 3. Взаємозв'язок розвитку кори великого мозку і вищої нервової діяльності. 4. Прояви філогенезу в онтогенезі.	[2.1] с. 140-146; [1.2] с. 75-80.
		індивід. робота	4	Написання рефератів за заданою тематикою	[2.1] с. 140-161; [1.2] с. 75-80.
8			18	Структурно-функціональна організація спинного мозку людини	
	1	лекція	2	<u>Спинний мозок, топографія, форма, будова</u> 1. Характеристика спинномозкових нервів, вузлів, волокон. 2. Функції та центри спинного мозку. Провідні шляхи. Основні спинальні рефлекси.	[1.1] с. 120-126; [1.3] с. 85-88.
	2	семінар	2	<u>Спинний мозок людини: будова та функції складових</u> 1. Відділи спинного мозку. Сіра і біла речовина спинного мозку. 2. Передні й задні корінці, їх функції. Спинномозкові вузли. Утворення спинномозкових нервів. 3. Сегменти спинного мозку.	[1.1] с. 120-126; [1.3] с. 85-88.
	3	практичне	6	<u>Спинний мозок людини</u> 1. Будова спинного мозку. 2. Системи спинного мозку.	[1.1] с. 120-126; [1.3] с. 85-88; [1.2] с. 91-95.
		самостійна робота	4	1. Побудова стовбура мозку. 2. Ретикулярна формація стовбура мозку та центри, що пов'язані з нею. 3. Середній мозок. Будова, функція, ядра сірої речовини. 4. Провідні шляхи мозку. 5. Мозочок. Еволюція мозочка, будова сірої і білої речовини. 6. Будова проміжного мозку.	[1.1] с. 120-126; [1.3] с. 85-88; [1.2] с. 91-95.

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми та навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
		індивід. робота	4	Написання рефератів за заданою тематикою	[2.1] с. 201-210; [1.2] с. 91-102.
9			16	Будова, функції та еволюція головного мозку людини	
	1	лекція	2	<u>Загальний огляд розвитку головного мозку</u> 1. Стовбур головного мозку: еволюція, структура, функції. 2. Кора півкуль головного мозку: особливості будови та значення.	[1.1] с. 130-138; [1.2] с. 110-120.
	2	семінар	2	<u>Особливості будови головного мозку людини</u> 1. Загальний план будови великих півкуль головного мозку людини. 2. Кора великих півкуль, борозни, частки і звивини. 3. Базальні ядра великих півкуль, загальна характеристика. 4. Поняття про локалізацію функцій, рухові і асоціативні зони. 5. Провідні шляхи великих півкуль, їх класифікація.	[1.1] с. 130-138; [1.2] с. 110-120.
	3	практичне	4	<u>Характеристика та розвиток центральної нервової системи нижчих і вищих тварин.</u> 1. Порівняння будови головного мозку тварин, що стоять на різних щаблях еволюційної драбини. 2. Аналіз ускладнення головного мозку у нижчих і вищих тварин. 3. Визначення морфологічних особливостей, що відрізняють мозок людини від мозку тварин.	[1.2] с. 122-126; [1.4] с. 89-94.
		самостійна робота	4	1. Асиметрія мозку людини. 2. Значення черепно-мозкових нервів, їх зв'язок з вегетативною нервовою системою. 3. Древня, стара і нова кора великих півкуль. Лімбічна і острівна часточки. 4. Оболонки мозку: тверда і м'яка оболонки. 5. Топографія і характеристика специфічних полів кори головного мозку людини (центр Брока та зона Верніке). 6. Анатомія зорової сенсорної системи. 7. Анатомія слухової та сенсорної системи.	[2.1] с. 220-229; [1.4] с. 90-101.

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми та навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
		індивід. робота	4	Написання рефератів за заданою тематикою	[2.1] с. 220-229; [1.4] с. 90-101.
Диференційований залік			4		
Разом за семестр			120		
Усього за дисципліну			120		

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Базова література

- 1.1. Генетика людини: навч. посіб. / В. М. Помагайбо, А. В. Петрушов. Київ: ВЦ «Академія», 2014 280 с.
- 1.2. Коляденко Г. Анатомія людини. Київ, 2018. 384 с.
- 1.3. Кузів О.Є. Основи біології та генетики: курс лекцій. Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2016. 92 с.
- 1.4. Лукашенко Г., Малишев В. Анатомія людини: конспект лекцій. Київ, 2018. 112 с.

2. Допоміжна

- 2.1. Біологія: Навч. посіб./ А.О. Слюсарев, О.В. Самсонов, В.М. Мухін та ін.; За ред. В. О. Мотузного. Київ: Вища школа, 2007. 622 с.
- 2.2. Волковой В., Малоштан Л. Анатомія людини. Київ, 2010. 336 с.
- 2.3. Мотузний В.О. Біологія людини: навчальний посібник. Київ: НАУ, 2007. 216 с.
- 2.4. Романенко О.В., Головченко О.В., Жгут О.А., Кравчук М.Г. Біологія: навчальний посібник. Київ: КІМ, 2008. 176 с.
- 2.5. Сигида В.П., Заплічко Ф.О., Миколайко В.П. Загальна біологія. Структурований конспект: навчальний посібник для студентів ВНЗ. Умань, 2008. 358с.
- 2.6. Шелест З.М., Войціцький В.М., Гайченко В.А., Байрак О.М. Біологія: підручник. Київ: Кондор, 2007. 760 с.

3. Інформаційні ресурси в інтернет (інтранет)

Модульне середовище навчання – <http://10.241.24.9/moodle/course/index.php?categoryid=23>

ОЦІНЮВАННЯ

Поточне рубіжне та підсумкове оцінювання здійснюється відповідно до положення <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/polozh-otsinka-2020-12.01.-.pdf>.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ»)

Середовище в аудиторії є творчим, відкритим до конструктивної критики.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлені терміни. Якщо здобувач вищої освіти був відсутній на заняттях з будь-якої причини, він/вона відпрацьовують навчальні питання та завдання в часи самостійної підготовки та у встановлені викладачем терміни обов'язково звітують про опанування ними навчального матеріалу. Курсанти, які пропустили більше 30% з тих занять, де було передбачено оцінювання, одержали середньоарифметичну з поточних оцінок нижче 2,60, тобто менше 70% позитивних оцінок від загальної кількості, не відзвітували за індивідуальну та самостійну роботу, до семестрового контролю не допускаються.

У разі коли курсант не виконав умови допуску до складання семестрового контролю, завчасно, але не пізніше трьох робочих днів до складання семестрового контролю, рішенням кафедри йому встановлюється індивідуальний термін ліквідації заборгованості. Якщо курсант (слухач, студент) не ліквідує заборгованість у визначений кафедрою термін, то він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни і в відомості обліку успішності, в графі «підсумкова оцінка», йому виставляється оцінка «незадовільно» за національною шкалою, 50 балів за 100-бальною шкалою і FX – за шкалою ЄКТС. При повній відсутності позитивних поточних оцінок, за визначені звітності, і не ліквідації заборгованості у визначений кафедрою термін, курсанту (слухачу, студенту) курс з навчальної дисципліни не зараховується і в графі «підсумкова оцінка», йому виставляється оцінка «недопущений» за національною шкалою, 17 балів за 100-бальною шкалою і F за шкалою ЄКТС. В такому випадку курсант (слухач, студент) представляється на засідання Вченої ради факультету, академії і йому пропонується пройти повний курс повторно. У разі відмови розглядається питання про його відрахування з академії.

Дотримання академічної доброчесності

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічним складом передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу)

діяльність;

- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

• самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу закладу вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності.

Нормативно-правове забезпечення: <https://nadpsu.edu.ua/osvita/normatyvno-pravove-zabezpechennia/>.

Додаток А
Методи навчання та методи контролю навчальних досягнень

Шифр	Метод навчання
1. Словесні методи	
МН 1.1	Лекція
МН 1.2	Розповідь
МН 1.3	Пояснення
МН 1.4	Бесіда
МН 1.5	Інструктаж
МН 1.6	Дискусія
МН 1.7	Диспут
2. Наочні методи	
МН 2.1	Демонстрація
МН 2.2	Ілюстрація
МН 2.3	Спостереження
3. Практичні методи	
МН 3.1	Лабораторна робота
МН 3.2	Практична робота
МН 3.3	Пробні вправи
МН 3.4	Творчі вправи
МН 3.5	Усні вправи
МН 3.6	Практичні вправи
МН 3.7	Графічні вправи
МН 3.8	Технічні вправи
МН 3.9	Групові вправи
4. Методи самостійного та індивідуального навчання	
МН 4.1	Рецептивний
МН 4.2	Репродуктивний
МН 4.3	Евристичний
МН 4.4	Дослідницький

Шифр	Метод контролю навчальних досягнень
1. Попередній контроль	
МК 1.1	Вибірковий усний
МК 1.2	Фронтальний письмовий
МК 1.3	Фронтальний тестовий
МК 1.4	Фронтальний проблемний
2. Поточний контроль	
МК 2.1	Вибірковий усний
МК 2.2	Колоквіум
МК 2.3	Контрольна робота
МК 2.4	Тестування
МК 2.5	Захист звіту з лабораторної роботи
МК 2.6	Захист звіту з практичної роботи
МК 2.7	Індивідуальна розрахункова робота
МК 2.8	Реферат
3. Рубіжний контроль	
МК 3.1	Фронтальний письмовий
МК 3.2	Фронтальний тестовий
МК 3.3	Фронтальний проблемний
4. Підсумковий контроль	
МК 4.1	Усний
МК 4.2	Письмовий
МК 4.3	Тестовий
МК 4.4	Проблемний